

—
Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду
за I півріччя 2020 року

Рішення, внесені до ЄДРСР за період
з 01.01.2020 по 30.06.2020

ЗМІСТ

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми	3
1.1. Адміністративна юрисдикція	3
1.2. Господарська юрисдикція	4
1.3. Цивільна юрисдикція	4
2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України	5
2.1. Підтвердження правового висновку Верховного Суду України	5
2.2. Відступ від правового висновку Верховного Суду України	6
3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленої раніше позиції Верховного Суду	8
3.1. Підтвердження висловленої раніше позиції Верховного Суду	8
3.2. Відступ від висловленої раніше позиції Верховного Суду	10
4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції	12
4.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства	12
4.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства	13
4.3. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства	15
5. Окремі правові позиції Великої Палати Верховного Суду	16
5.1. Адміністративна юрисдикція	16
5.2. Господарська юрисдикція	17
5.3. Цивільна юрисдикція	19
6. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку	20

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми

1.1. Адміністративна юрисдикція

Представник юридичної особи має право самостійно засвідчити копію довіреності, якщо право засвідчувати своїм підписом копії документів впливає зі змісту виданої йому довіреності та за відсутності у ній відповідного застереження на вчинення певної дії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 грудня 2019 року у справі № 826/5500/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86877130>.

Повноваження Голови ДСА врегульовувати питання встановлення стимулюючих виплат, преміювання та надання матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань начальникам територіальних управлінь ДСА на законодавчому рівні не врегульовані.

Порядок встановлення стимулюючих виплат, преміювання та надання матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань керівникам апаратів Верховного Суду, вищих спеціалізованих, апеляційних і місцевих судів та їх заступникам, начальникам територіальних управлінь ДСА, їх заступникам, затверджений наказом ДСА № 790, не змінював порядок нарахування премій, а лише здійснив зовнішнє врегулювання та недопущення конфлікту інтересів при нарахуванні премії, у тому числі начальнику територіального управління, собі особисто.

Навіть за відсутності законодавчо встановленого обов'язку щодо необхідності погодження розміру своєї премії з Головою ДСА начальник територіального управління ДСА, визначаючи розмір такої премії, не може діяти з повною свободою розсуду, не вдаючись до зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 травня 2020 року у справі № 200/2218/19-а можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89819796>.

Обов'язковими умовами стягнення виконавчого збору є вжиття державним виконавцем заходів примусового виконання рішень та фактичне виконання виконавчого документа. За своїм змістом виконавчий збір є винагородою за вчинення заходів примусового виконання рішення, за умови, що такі заходи привели до виконання рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 березня 2020 року у справі № 2540/3203/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88601610>.

1.2. Господарська юрисдикція

Припинення банком банківської діяльності можливе виключно у порядку, передбаченому Законом України «Про банки і банківську діяльність» та Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Перехід прав та обов'язків від банку до наступних осіб, які заявили про своє правонаступництво, не може відбуватися лише на підставі виключення цим банком із своєї назви слова «банк» та виключення з видів своєї діяльності «банківської діяльності» без дотримання процедури, встановленої Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Детальніше з тестом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2019 року у справі № 925/698/16 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87393947>.

Положення статті 1177 ЦК України передбачають порядок відшкодування шкоди, завданій лише фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення, а тому у справах про відшкодування державою шкоди, завданій юридичній особі внаслідок кримінального правопорушення, якщо внаслідок бездіяльності органу досудового розслідування не встановлено особу, яка вчинила злочин, комплексне застосування частини шостої статті 1176 та статті 1177 ЦК України є неможливим.

Така юридична особа може звернутися з позовом до держави про відшкодування шкоди, спричиненої надмірною тривалістю кримінального провадження, якщо доведе факт надмірної тривалості досудового розслідування і те, що тим самим їй було завдано матеріальної чи моральної шкоди, та обґрунтує її розмір.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 вересня 2019 року у справі № 916/1423/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87527961>.

1.3. Цивільна юрисдикція

Належним відповідачем у справах про відшкодування шкоди, завданій органом державної влади, його посадовою або службовою особою, є держава як учасник цивільних відносин. Незалучення до участі у таких категоріях спорів Державної казначейської служби України чи її територіального органу не може бути підставою для відмови у позові.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 листопада 2019 року у справі № 242/4741/16-ц можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87640679>.

2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України

2.1. Підтвердження правового висновку Верховного Суду України

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Верховного Суду України щодо моменту набрання чинності договором оренди земельної ділянки, зазначивши, що для визначення початку перебігу та закінчення строку дії договору оренди земельної ділянки має значення не момент його підписання, а момент вчинення реєстраційних дій, тобто внесення до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, який містить відомості про речові права на нерухоме майно, їх обтяження, суб'єктів речових прав, технічні характеристики об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд тощо), кадастровий план земельної ділянки, а також відомості про правочини, вчинені щодо таких об'єктів нерухомого майна, з якими закон пов'язує набрання чинності договору, а саме можливість реалізації сторонами своїх суб'єктивних прав та обов'язків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 322/1178/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87857824>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Верховного Суду України, відповідно до якого, якщо чергова атестація була проведена з порушенням строків, а працівник до її проведення виконував роботу, яка дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, цей період його роботи має бути зарахований до пільгового стажу за результатами попередньої атестації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 520/15025/16-а можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87951282>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Верховного Суду України щодо перерахунку пенсій військовослужбовцям, визначивши, що накази Міністра оборони України, якими встановлювався розмір премії для військовослужбовців, є відомчими, внутрішніми документами, які носять тимчасовий характер, не містять нормативно-правових приписів та не породжують будь-яких правових підстав для проведення перерахунку пенсії військовослужбовців відповідно до частини третьої статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

Детальніше з текстом постанови Верховного суду від 13 травня 2020 року у справі № 592/5164/16-а можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89564250>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Верховного Суду України щодо правової природи одночасного задоволення вимог про

стягнення боргу за основним зобов'язанням зі зверненням стягнення на предмет іпотеки, визначивши, що звернення стягнення на предмет іпотеки не призводить до заміни основного зобов'язання на забезпечувальне, тому задоволення вимог за дійсним основним зобов'язанням одночасно зі зверненням стягнення на предмет іпотеки не зумовлює подвійного стягнення за основним зобов'язанням

У резолютивній частині судового рішення про стягнення заборгованості за основним зобов'язанням та звернення стягнення на предмет іпотеки слід вказувати, що звернення стягнення на предмет іпотеки відбувається в рахунок стягнення заборгованості за основним договором, а отже, таке звернення стягнення не є додатковим стягненням, яке могло б розумітися як подвійне

Детальніше з тестом постанови Верховного Суду від 19 травня 2020 року у справі № 361/7543/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89819777>.

2.2. Відступ від правового висновку Верховного Суду України

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо способу захисту прав суб'єкта господарювання у відносинах із постачальником електроенергії, визначивши, що вимога про оскарження рішення комісії електропередавальної організації про визначення обсягу недоврахованої електричної енергії та її вартості, оформленого протоколом з розгляду акта про порушення Правил користування електричною енергією, має розглядатися судом як вимога про визнання недійсним акта постачальника електричної енергії.

Вимога про скасування рішення комісії електропередавальної організації про визначення обсягу недоврахованої електричної енергії та її вартості є належним способом захисту прав та інтересів відповідного суб'єкта господарювання в контексті його відносин з електропередавальною організацією.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 січня 2020 року у справі № 910/17955/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87053623>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правових висновків Верховного Суду України щодо цивільної юрисдикції спорів про стягнення з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб залишку коштів гарантованого відшкодування за вкладом та відшкодування моральної шкоди, визначивши, що такі позовні вимоги впливають із дій Фонду з виплати гарантованого відшкодування, а тому підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 листопада 2019 року у справі № 761/2987/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86878101#>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, зазначивши, що наявність спору в суді за позовом кредитора до боржника про стягнення суми заборгованості за кредитним договором не спростовує висновок про безспірність заборгованості цього боржника та жодним чином не свідчить про неправомірність вчинення виконавчого напису.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 305/2082/14-ц можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87857851>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо порядку зменшення суми відшкодування за час затримки розрахунку при звільненні працівника, визначивши, що суд, керуючись принципами співмірності, справедливості та пропорційності, може зменшити розмір середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні працівника незалежно від того, чи він задовольняє позовні вимоги про стягнення належних звільненому працівникові сум у повному обсязі чи частково.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 червня 2019 року у справі № 761/9584/15-ц можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87952206>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо відсутності підстав для призначення пенсії на пільгових умовах з огляду на відсутність результатів атестації робочого місця, визначивши, що непроведення або несвоєчасне проведення атестації робочих місць власником підприємства не може бути підставою для відмови у призначенні пенсії за віком на пільгових умовах. Відповідальність за таку атестацію покладається на власника підприємства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 520/15025/16-а можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87951282>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо строків поновлення виплати раніше призначених (нарахованих) пенсій громадянам України, які проживають за її межами, визначивши, що поновлення виплати раніше призначених (нарахованих) пенсій громадянам України, які проживають за її межами, має проводитися з дати ухвалення Конституційним Судом України Рішення від 07 жовтня 2009 року у справі № 25-рп/2009 без обмеження її виплати жодними строками

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 815/1226/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89819907>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо сплати судового збору у справах про адміністративні правопорушення, визначивши, що чинне законодавство містить ставку судового збору, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги у справі про оскарження постанови про адміністративне правопорушення та подальшому оскарженні позивачем та відповідачем судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 543/775/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88952415>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду України щодо відповідальності суб'єктів господарювання за неоприбуткування (неповне та/або несвоєчасне оприбуткування) у касах готівки, визначивши, що положення Указу Президента України № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки», яке передбачає відповідальність за неоприбуткування (неповне та/або несвоєчасне оприбуткування) у касах готівки, не підлягає застосуванню у правовідносинах, що виникли після набрання чинності Законом України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (11 липня 1995 року).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 1340/3510/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reestr.court.gov.ua/Review/90021610>.

3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленої раніше позиції Верховного Суду

3.1. Підтвердження висловленої раніше позиції Верховного Суду

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок та правовий висновок Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо сплати судового збору особами, які мають статус учасника бойових дій, визначивши, що такі особи звільняються від сплати судового збору на підставі положень пункту 13 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» в усіх судових інстанціях під час розгляду справ, пов'язаних з їх соціальним захистом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 545/1149/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87641523>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо юрисдикції спорів, які виникають при ліквідації підприємства за рішенням його учасників (засновників) або уповноваженого органу, визначивши, що спори,

пов'язані з вимогами Фонду соціального страхування України до суб'єкта господарювання, який ліквідується згідно з рішенням його засновників, щодо страхових платежів, капіталізованих на майбутні періоди, з метою їх подальшої виплати потерпілим особам, підлягають розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 травня 2020 року у справі № 925/1005/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89961610#>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо звернення стягнення на предмет іпотеки в позасудовому порядку, визначивши, що звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом набуття права власності на предмет іпотеки на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя або відповідного застереження в іпотечному договорі, яке прирівнюється до такого договору, є примусовою дією іпотекодержателя, направленою до іпотекодавця з метою задоволення своїх вимог, і підпадає під дію Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 травня 2020 року у справі № 644/3116/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89903954>.

Велика Палата Верховного Суду підтримала власний правовий висновок щодо порядку розподілу процесуальних витрат у кримінальному провадженні, визначивши, що процесуальні витрати, понесені у кримінальному провадженні, не є збитками, що можуть бути стягнуті шляхом подання цивільного позову до обвинуваченого. Такі витрати повинні бути розподілені судом у межах розгляду того кримінального провадження, у ході розгляду якого вони виникли.

Суд повинен вирішити питання про розподіл процесуальних витрат у будь-якому рішенні, яким завершується розгляд кримінального провадження по суті, у тому числі й в ухвалі про закриття кримінального провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності.

Невирішення питання про розподіл процесуальних витрат не може бути єдиною підставою для скасування прийнятих судами першої та апеляційної інстанцій судових рішень, оскільки не є істотним порушенням вимог КПК України та не впливає на вирішення питання кримінально-правової кваліфікації, доведеності винуватості і призначення покарання. Це питання може вирішити відповідно до положень частини п'ятої статті 534 КПК України суд, який виніс рішення без вирішення питання про розподіл процесуальних витрат.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2020 року у справі № 598/1781/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89977787>.

3.2. Відступ від висловленої раніше позиції Верховного Суду

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду щодо звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності, визначивши, що частка у праві спільної часткової власності є самостійним об'єктом цивільних прав, яка може бути об'єктом продажу з публічних (електронних) торгів, передачі стягувачу в рахунок погашення боргу, без її виділу в натурі з об'єкта нерухомого майна.

Дії державного виконавця у виконавчому провадженні, які не стосуються правил проведення прилюдних торгів, мають самостійний спосіб оскарження й не можуть бути підставою для визнання прилюдних торгів недійсними.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 367/6231/16-ц можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87393444>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного адміністративного у суду у складі Верховного Суду щодо порядку подання учасниками справи апеляційних скарг, визначивши, що до дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи подання учасниками справи апеляційної скарги може здійснюватися як безпосередньо до апеляційного суду, так і через відповідний суд першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 145/1330/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87180096>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо можливості нарахування процентів за користування кредитом у випадку прострочення боржника, визначивши, що умова договору про право банку нараховувати проценти за користування кредитом по день повного погашення заборгованості не може бути підставою для нарахування процентів за частиною першою статті 1048 ЦК України у випадку прострочення її погашення боржником.

За період до прострочення боржника підлягають стягненню проценти від суми позики (кредиту) відповідно до умов договору та частини першої статті 1048 ЦК України як плата за надану позику (кредит), а за період після такого прострочення підлягають стягненню річні проценти відповідно до частини другої статті 625 ЦК України як грошова сума, яку боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 лютого 2020 року у справі № 912/1120/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89083008>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо преюдиційності рішення суду про стягнення заборгованості, визначивши, що рішення суду, яким вирішено спір між кредитором та боржником та/або поручителем щодо стягнення заборгованості, яким визначено розмір такої заборгованості, не має преюдиційного характеру для заставодавця (іпотекодавця, майнового поручителя) за основним кредитним зобов'язанням і за загальним правилом не може бути оскаржено в апеляційному порядку ним, як особою, яка не брала участі у справі, в якій вирішувалося питання про стягнення кредитної заборгованості з позичальника, у разі її не залучення до участі у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 травня 2020 року у справі № 921/730/13-г/3 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89903933#>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо юрисдикції спорів за участю фермерського господарства, визначивши, що спори, пов'язані з наданням без проведення земельних торгів в оренду земельної ділянки існуючому фермерському господарству шляхом надання в оренду додаткової земельної ділянки для ведення фермерського господарства його засновнику і подальшого передання цієї ділянки у користування фермерського господарства, підлягають розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 травня 2020 року у справі № 357/1180/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89252084>.

Велика Палата Верховного Суду конкретизувала власний правовий висновок щодо права орендаря за первинним договором оренди земельної ділянки на захист свого права, визначивши, що якщо під час дії першого договору оренди земельної ділянки був укладений другий з іншим орендарем і право останнього зареєстроване, то суд може захистити право первинного орендаря тоді, коли на підставі відповідного судового рішення цей орендар зможе зареєструвати його право оренди у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Проте таку можливість первинний орендар матиме тільки тоді, коли на момент набрання судовим рішенням про задоволення відповідного позову законної сили цей орендар матиме чинне право оренди, зокрема, якщо не спливе строк оренди чи буде поновленим первинний договір оренди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 квітня 2020 року у справі № 610/1030/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89252048>.

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо припинення

договору оренди майна, зазначивши, що негативні наслідки неодержання орендарем (у тому числі фізичною особою-підприємцем) звернення про припинення дії договору, якщо таке звернення здійснене добросовісно і розумно, покладаються на орендаря, а факт наявності відповідної заяви орендодавця та доказів її належного надсилання орендарю свідчить про добросовісне звернення орендодавця до орендаря, а відтак, і про припинення договірних відносин між сторонами відповідно до приписів чинного законодавства

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 травня 2020 року у справі № 910/719/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89961609>.

4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції

4.1. Справи, які підлягають розгляду у порядку адміністративного судочинства

Спир щодо ненадання суб'єктом владних повноважень відповіді на адвокатський запит, направлений на отримання інформації, що має ознаки публічної, підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 грудня 2019 року у справі № 826/5331/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86877147>.

Спир щодо оскарження рішення органу місцевого самоврядування про надання дозволу третій особі на встановлення пам'ятника на земельній ділянці, яка частково охоплює земельну ділянку, щодо якої позивачу надано дозвіл на розробку проекту землеустрою, підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2019 року у справі № 921/655/17-г/4 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87053612>.

Спир щодо оскарження рішення органу місцевого самоврядування про припинення комунальних закладів охорони здоров'я підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 813/1368/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88265305>.

Спир щодо стягнення з Пенсійного фонду України недорахованої та неотриманої різниці у пенсії державного службовця підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 березня 2020 року у справі № 757/63985/16 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88062861>.

Спир про визнання протиправною бездіяльності Генеральної прокуратури України щодо належного розгляду адвокатських запитів про надання інформації та зобов'язання відповідача надати запитувану інформацію підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 квітня 2020 року у справі № 826/7244/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89180564>.

Спир за позовом платника податків про стягнення з бюджету інфляційних та річних процентів, нарахованих на прострочену суму заборгованості бюджету з відшкодування ПДВ, підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства незалежно від того, чи поєднана така вимога з вимогою вирішити публічноправовий спір, чи поєднана вона з вимогою про стягнення заборгованості бюджету з відшкодування ПДВ та чи розглянуті такі вимоги в іншій справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 квітня 2020 року у справі № 910/4590/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89252068>.

Спир за позовом засудженої особи про визнання неправомірною бездіяльності прокурора під час здійснення ним нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах підлягає розгляду у порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 квітня 2020 року у справі № 1740/2278/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89180636>.

Спир щодо оскарження фізичною особою рішення Державної казначейської служби України про відмову виконати судове рішення у цивільній справі підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 травня 2020 року у справі № 200/7261/13-ц можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89238388>.

4.2. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства

Спир за позовом органу прокуратури в інтересах держави до юридичної особи про стягнення в дохід Державного бюджету України плати за проїзд великовагового транспортного засобу автомобільними дорогами загального користування підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 лютого 2020 року у справі № 820/2475/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87857847>.

Позовні вимоги залізниці до міської ради про стягнення збитків за пільгове перевезення пасажирів, заявлені не на підставі договору про відшкодування компенсаційних виплат за наданий пільговий проїзд, а в силу прямої норми закону, підлягають розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 березня 2020 року у справі № 904/94/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88265303>.

Спір за позовом адвоката щодо оскарження рішення президії адвокатського об'єднання про виключення його з числа членів останнього, а також оскарження рішення загальних зборів про припинення адвокатського об'єднання і передання всього майна громадській організації є корпоративним та підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2020 року у справі № 750/3192/14 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88168781>.

Спір між фізичною особою, яка вважає себе учасником товариства з часткою у статутному капіталі товариства, і фізичною особою, яка на момент звернення з позовом до суду володіла цією часткою відповідно до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, про витребування цієї частки підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 березня 2020 року у справі № 442/5130/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89083214>.

Наявність трудових відносин між власником (учасником, акціонером) юридичної особи та посадовою особою цієї юридичної особи не впливає на визначення юрисдикції спорів за позовом власника (учасника, акціонера) до такої посадової особи щодо відшкодування збитків, завданих юридичній особі діями або бездіяльністю посадової особи, поданим власником (учасником, акціонером). Такі спори підлягають розгляду у порядку господарського судочинства.

Власник (учасник, акціонер) юридичної особи є представником юридичної особи у такому спорі відповідно до норми закону (законне представництво), і для такого представництва йому не потрібні інші правові підстави (договір чи довіреність).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 квітня 2020 року у справі № 910/12217/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88815574>.

Спір за позовом комунального підприємства щодо оскарження рішення міської ради як засновника такого комунального підприємства про його реформування, який обґрунтовується порушенням права на безоплатне отримання у власність у процесі реформування майна, підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 січня 2020 року у справі № 559/1556/16-а можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87857774>.

4.3. Справи, які підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства

Спір за позовом спадкоємця боржника у виконавчому провадженні до органу державної виконавчої служби з приводу зняття арешту, накладеного на майно спадкодавця, підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 340/25/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87144568>.

Спір за позовом міської ради про визнання укладеним договору оренди земельної ділянки, сторонами якого (співорендарями) є чотири особи, у тому числі фізичні особи, які не є підприємцями, підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2019 року у справі № 906/961/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87053614>.

Позовні вимоги учасника товариства про стягнення із товариства заборгованості за договором про надання поворотної фінансової допомоги, укладення якого не вплинуло на корпоративні права такого учасника, підлягають розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 381/4019/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87640690>.

Спір за позовом особи, яка перебувала у трудових відносинах із фізичною особою – підприємцем, до державного реєстратора щодо визнання незаконною державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця, спрямований на поновлення трудових прав, порушених внаслідок неприпинення трудового договору в установленому законом порядку, підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 825/1518/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87393429>.

Спір за позовом адвоката щодо оскарження наказу директора регіонального центру надання безоплатної вторинної правової допомоги про розподіл справ між адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 лютого 2020 року у справі № 140/2195/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87857829>.

Спір за позовом фізичної особи про зобов'язання органу місцевого самоврядування прийняти рішення щодо взяття на баланс пошкодженого внаслідок надзвичайної ситуації житлового будинку з метою отримання грошової компенсації підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 березня 2020 року у справі № 360/162/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88376291>.

Спір за позовом фізичної особи, яка не є членом об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), не є співвласником майна членів ОСББ, не є власником чи користувачем нерухомого майна у будинку, у якому діє ОСББ, щодо визнання недійсним рішення установчих зборів про створення такого ОСББ і скасування державної реєстрації підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2020 року у справі № 473/2005/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88138144>.

Спір щодо оскарження правомірності наказу директора навчального закладу про відрахування учня підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 квітня 2020 року у справі № 463/6961/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88952206>.

5. Окремі правові позиції Великої Палати Верховного Суду

5.1. Адміністративна юрисдикція

Оскарження дій та рішень державного виконавця, спрямованих на арешт спірного майна особою, яка не є ані стороною, ані учасником виконавчого провадження, однак має речове право на таке майно, не призведе до належного захисту її прав. Ефективним способом захисту є звернення до суду з позовом про визнання права та зняття арешту зі спірного майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 грудня 2019 року у справі № 826/12775/15 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86877090>.

Інформація щодо переліку кримінальних проваджень, за якими до ЄРДР внесені відомості про вчинення особою кримінальних правопорушень, може бути отримана адвокатом у порядку, визначеному Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність».

Доступ учасників кримінального провадження, до яких належить, зокрема, адвокат, до інформації, створеної (одержаної) у ході досудового розслідування, забезпечується в порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 квітня 2020 року у справі № 826/7244/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89180564>.

5.2. Господарська юрисдикція

У випадку, якщо сторони не погодили розмір штрафних санкцій за порушення виконання грошового зобов'язання у договорі, а лише зазначили про їх нарахування відповідно до частини шостої статті 231 Господарського кодексу України, штрафні санкції стягненню не підлягають.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 грудня 2019 року у справі № 904/4156/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87053617>.

Виходячи з принципів розумності, справедливості та пропорційності суд за певних умов може зменшити розмір як неустойки, штрафу, так і процентів річних за час затримки розрахунку відповідно до статті 625 ЦК України, оскільки всі вони спрямовані на відновлення майнової сфери боржника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 902/417/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88952210>.

Якщо орендодавець відмовляється чи ухиляється від укладення додаткової угоди до договору оренди землі, обов'язковість укладення якої передбачена частиною восьмою статті 33 Закону України «Про оренду землі», то належним способом захисту порушеного права є визнання укладеною додаткової угоди із викладенням її змісту

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 травня 2020 року у справі № 908/299/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89825064>.

Оформлення прав на земельну ділянку, на якій розташована будівля, яка перебуває у спільній власності декількох суб'єктів, можливе шляхом укладення договору оренди земельної ділянки з усіма власниками будівлі, в якому сторонами (орендарями) виступатимуть кілька осіб. У такому випадку договір оренди укладається між органом місцевого самоврядування або органом

державної виконавчої влади (орендодавцем) та всіма співвласниками будівлі (співорендарями).

Детальніше з текстом Верховного Суду від 10 грудня 2019 року у справі № 906/961/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87053614>.

Державна реєстрація права власності на самочинне будівництво за особою, що здійснила самочинне будівництво, не змінює правовий режим такого будівництва, як самочинного, та не виключає можливість знесення такого об'єкту нерухомості в порядку, встановленому для самочинно побудованих об'єктів

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 квітня 2020 року у справі № 916/2791/13 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89564248>.

Належним способом захисту прав власника, який не може зареєструвати своє право на об'єкт нерухомості, оскільки наявні в нього документи не дають змоги беззаперечно підтвердити своє право власності на нерухоме майно (зокрема, тоді, коли з документа вбачається право власності особи, але не впливає однозначно, що майно є саме нерухомістю) є позов про визнання права власності відповідно до статті 392 ЦК України, але лише за умови, що право на майно не зареєстроване за іншою особою. Належним відповідачем в такому випадку є власник земельної ділянки, на якій така будівля, споруда розташована.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 травня 2020 року у справі № 916/1608/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89819917#>.

Виконавець не наділений правом накладення арешту на право оренди земельної ділянки боржника-орендаря, яке як майнове право є відмінним від майна (коштів) об'єктом цивільних прав та має обмежену оборотоздатність для боржника орендаря.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 904/968/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88952168>.

Чинним законодавством України не передбачено відкриття суб'єктам господарювання рахунків зі спеціальним режимом їх використання для виплати заробітної плати, однак у разі виникнення в боржника зобов'язання з виплати заробітної плати в певному розмірі, на кошти, які знаходяться на поточному рахунку боржника, у такому ж розмірі не може бути накладений арешт, а якщо він накладений, то підлягає зняттю.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 травня 2020 року у справі № 905/361/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89961608>.

Позов органу місцевого самоврядування як контролюючого органу про визнання протиправними дій платника податків щодо несплати ПДФО та про зобов'язання відповідача сплачувати ПДФО до місцевого бюджету сам собою не призводить до ефективного відновлення порушеного права. Належним способом захисту є звернення контролюючого органу до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду у від 19 травня 2020 року у справі № 922/4206/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89822240>.

5.3. Цивільна юрисдикція

Права особи, порушені невиконанням зобов'язання за договором купівлі-продажу майнових прав на новозбудоване нерухоме майно, повинні захищатися за допомогою норм інституту зобов'язального права, зокрема, шляхом звернення до суду з позовом про відшкодування завданих збитків. Позовні вимоги про визнання права власності осіб, які володіють майновими правами на новозбудоване нерухоме майно є неналежним способом захисту прав такої особи.

Одночасне пред'явлення позову про витребування майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний) і про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження своїм майном (негаторний позов) є неможливим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 522/1029/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87144996>.

Державній реєстрації підлягає право власності тільки на ті об'єкти нерухомого майна, будівництво яких закінчено та які прийняті в експлуатацію у встановленому порядку. Визнання ж права власності на об'єкт незавершеного будівництва, не прийнятого до експлуатації, в судовому порядку нормами Цивільного кодексу України чи іншими нормативними актами не передбачено.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 200/22329/14-ц можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87144991>.

При виділі частки з нерухомого майна, яке є об'єктом спільної сумісної власності, власнику, частка якого виділяється, та власнику (власникам), частка якого (яких) залишається, мають бути виділені окремі приміщення, які повинні бути ізольованими від приміщень іншого (інших) співвласників, мати окремий вихід, підведену систему водопостачання, водовідведення, опалення тощо, тобто складати окремий об'єкт нерухомого майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 листопада 2019 року у справі № 344/8200/14-ц можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88138154>.

Зміна законодавцем мінімального розміру аліментів, які підлягають стягненню з платника аліментів на одну дитину, не є підставою для зміни розміру аліментів відповідно до статті 192 СК України, а є підставою для зміни мінімального розміру аліментів, зазначених у виконавчому листі у процедурі виконання та стягнення аліментів, та враховується під час визначення суми аліментів або заборгованості.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 березня 2020 року у справі № 682/3112/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88376289>.

Зацікавлена сторона має вчинити певні дії, спрямовані на відшкодування за рахунок іншої сторони витрат на професійну правничу допомогу, а інша сторона має право на відповідні заперечення проти таких вимог, що виключає ініціативу суду з приводу відшкодування витрат на професійну правничу допомогу одній із сторін без відповідних дій з боку такої сторони.

Вимога частини восьмої статті 141 ЦПК України щодо строку та порядку подання доказів про розмір судових витрат має застосовуватися і до справ, що розглядаються в спрощеному провадженні, де судові дебати відсутні.

Включення до витрат на правничу допомогу послуг зі складання та подання документів, прямо не передбачених ЦПК України, не свідчить про штучне збільшення обсягу робіт адвоката за рахунок подачі таких документів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 755/9215/15-ц можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87951334>.

У випадку ухвалення судового рішення про стягнення з роботодавця виплат, які передбачені після звільнення, відшкодування, передбачене статтею 117 КЗпП України, спрямоване на компенсацію працівнику майнових втрат, яких він зазнає внаслідок несвоєчасного здійснення з ним розрахунку з боку роботодавця, стягується у спосіб, спеціально передбачений для трудових відносин, за весь період такого невиконання, у тому числі й після прийняття судового рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 травня 2020 року у справі № 810/451/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89819874>.

6. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку

Заява про встановлення факту участі в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС не підлягає судовому розгляду, оскільки законом передбачено позасудовий порядок встановлення таких фактів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 370/2598/16-ц можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86877191>.

Грошові кошти та валютні цінності, вилучені правоохоронними органами під час досудового розслідування як речові докази, не можуть бути визнані безхазяйними та перераховані до Державного бюджету України у порядку, встановленому статтею 335 ЦК України. Чинним законодавством встановлений позасудовий порядок передачі грошових коштів, вилучених уповноваженими органами під час досудового розслідування, в дохід держави.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 461/6662/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87393400>.

Питання конфіскації предметів, що були безпосереднім об'єктом правопорушення у справі про адміністративне правопорушення (порушення митних правил), має вирішуватися в межах адміністративно-деліктної відповідальності за адміністративний проступок і не може окремо вирішуватися за правилами адміністративного судочинства в порядку, встановленому КАС України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 квітня 2020 року у справі № 400/548/19 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89251571>.

Окремою ухвалою суду встановлено строки та порядок її виконання, законодавчо встановлена її обов'язковість до виконання та відповідальність за невиконання чи неналежне виконання, а тому така ухвала не потребує додаткових інструментів примусу до виконання, а зобов'язання до виконання такої ухвали не може бути самостійним предметом позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 560/4030/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87826891>.

Вирішення спору між колишніми членами профспілки та профспілкою щодо оскарження рішення профспілки про виключення їх із членів та поновлення на раніше займаних посадах належить до виключної компетенції профспілок та їх внутрішньо-організаційної діяльності, а тому не підлягає судовому розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2020 року у справі 210/5659/18 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88138146>.

Спір за позовом суб'єкта господарювання щодо оскарження рекомендацій Антимонопольного комітету України, пов'язаних із розглядом справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, не підлягає судовому розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 6 травня 2020 року у справі № 826/6968/17 можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89238390>.

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2020 по 30.06.2020. – Київ, 2020. – 21 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua